

- Meditatie
- Ambtelijke praktijk
- Bijbelstudie
- Kerkelijk actueel
- Boekbespreking

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

Jezus' bloed, het bloed der besprenging

'En tot de Middelaar van het Nieuwe Testament Jezus, en het bloed der besprenging, dat betere dingen spreekt dan Abel'

*(Hebr. 12: 24)
(Vervolg)*

En zo bindt dat ene bloed God en Israël als het ware aan elkaar.

Jezus is de Middelaar met het bloed. Juist dat bloed geeft Hem als Middelaar waarde. Omdat Hij Zijn bloed heeft gegeven, kan Hij waarlijk met God verzoenen. In dat bloed is immers de betaling voor de schuld van ieder die gelooft. Voor een ieder die gelooft. Zo moet het wel gezegd worden. Het middel tot redding is er. Maar er moet wel gebruik van gemaakt worden. Zoals de Israëlieten in de koperen slang ook een middel hadden gekregen waardoor ze van de gevolgen van de dodelijke slangenbeet konden worden verlost. Maar ze moesten wel op die koperen slang zien. Het kwam niet automatisch goed. En dat zien moest zijn een zien in het geloof.

Met het oog op deze dingen wordt het bloed van de Middelaar Jezus in de tekst genoemd 'het bloed der besprenging'. Wat betekent dat? Bij die vraag bleven we in de vorige meditatie staan. We zullen er nu op in gaan.

In gedachten moeten we dan terug naar het moment dat het volk Israël, na door de Heere uit Egypte te zijn bevrijd, bij de berg Sinaï was gekomen. Daar had God Zijn wet gegeven en daar had het volk die wet aanvaard. Wat toen gebeurde, lezen we in Exodus 24. Mozes neemt twaalf jonge ossen, die hij laat slachten. Het bloed van die dieren vangt hij op in bekkens. Van dat bloed laat hij de helft uitgieten tegen het altaar. Dat wil zeggen dat dat deel voor de Heere

is. En de andere helft neemt hij en daar besprenkelt hij het volk mee. Met handenvol werpt hij dat bloed op het voor hem staande volk, zodat zij er mee bedekt worden. Het valt op hun kleren, op hun handen, op hun hoofd. De ene helft voor de Heere, de andere helft voor het volk. En zo bindt dat ene bloed God en Israël als het ware aan elkaar. Het heet dan ook het bloed des verbonds. Welnu, dat is ook het bloed der verzoening, dat in de tekst het bloed der besprenging genoemd wordt.

Waarom was die besprenging nodig? Het antwoord op die vraag is nu niet moeilijk meer. Israël moet deel krijgen aan het bloed. Het is vóór hen vergoten. Nu moet het nog op hen komen. Toepassing ervan is nodig. Of als u een ander woord wilt: toeëigening. En wat is de betekenis daarvan?

Bloed is leven. Alleen als we voldoende bloed hebben, hebben we voldoende levenskracht. U weet wat er gebeurt als ons HB-gehalte te laag is. Het bloed dat op het volk gesprengd werd, was bloed van dieren die in hun volle levenskracht verkeerden. Dat bloed komt op Israël.

Over het schuldige leven van het volk wordt een ander leven gelegd. Leven, gesymboliseerd in het bloed, dat eerst aan God was gewijd. En zo wordt het in zichzelf schuldige volk voor God

aanvaardbaar gemaakt. Door de middelaar Mozes.

Maar dat heeft verder reikende betekenis. Ook Jezus' bloed wordt bloed der besprenging genoemd. Dat betekent niet minder, dan dat ook dat bloed op de zondaar moet worden aangebracht. En wel door de betere Middelaar, door Jezus Zelf. Het bloed dat, zoals we een vorige keer zagen, om vergeving roept en om verzoening. Dat bloed moet niet alleen maar ons worden aangeboden en voor onze ogen uitgestald. Het moet nog dichterbij komen. Zo dichtbij dat het ons bedekt. Onze handen. Ons hoofd. Ons helemaal.

Bij wie gebeurt dat? En hoe gebeurt dat? Het gebeurt bij hen die het om te beginnen nodig hebben gekregen. Die er verlegen om werden. Die er om leerden vragen. En dat ze erom gaan vragen, is omdat ze zijn gaan inzien, dat ze verloren zijn. Hun zonden maken hen onrein, zodat ze voor God niet kunnen bestaan. Dat gaat pijn doen. Dat brengt hen in de nood. Dat drijft hen ook uit tot de Heere met de vraag of Hij voor hun hopeloze toestand nog raad weet. Ja, ze leren zichzelf kennen. En ze gaan hun zonden belijden. En bidden om het middel, waardoor ze weer tot God zullen kunnen komen. En als ze dan horen van dit bloed der besprenging gaat hun hart daar naar uit en ze vragen de Middelaar erom of Hij hen wil besprengen, opdat zo hun

schuld voor Gods oog zal worden bedekt.

En als Hij dat doet, hoe doet Hij dat dan? Het woord “besprenging” zegt het eigenlijk al wel. Hij maakt het hun persoonlijk deelachtig. Het komt op hen. Op hun vuile ziel, die erdoor bedekt wordt. Maar ook op hun vuile handen, die erdoor gereinigd worden. En op heel hun bestaan, dat erdoor vernieuwd wordt. Door het werk van de Middelaar krijgen ze er deel aan. Ik kan ook zeggen: door het werk van de Heilige Geest worden ze er deelgenoten van.

En zo gaan ze de Heere liefhebben met heel hun verstand, want het bloed komt terecht op hun hoofd. Ze leren Hem liefhebben met heel hun kracht, want het bloed wordt ook gesprengd op hun handen en voeten. Ze gaan God liefhebben met heel hun ziel, want ook hun hart wordt door het bloed gesprengd.

Hij doet het bij hen die er verlegen om zijn. En wat doen zij? Niet veel. Maar toch niet niets. Zij gaan geloven. Met een niet door henzelf geproduceerd geloof, maar met een geloof dat op zich ook

weer Gods gave is. Een geschonken geloof. En dat gaan ze wel gebruiken. Ze gaan de Heere op Zijn Woord geloven. Ze gaan Hem aan Zijn Woord houden. Zoals een door de slangen gebeten Israëliet de Heere mocht houden aan Zijn belofte dat als iemand op de koperslang zou zien, hij zou leven. Nee, daar zit geen verdienste in. Hoe zou het kunnen? Het is dan ook uitsluitend Gods werk. En Hij krijgt er de eer van.

Ds. P. den Butter

Ambtelijke praktijk

DL, hoofdstuk 3 en 4, art. 8

Let op God

Het is opvallend dat elk hoofdstuk van de Dordtse Leerregels de bijvermelding heeft van de leer. Dat is zomaar niet gedaan. De belijdenis die in elk hoofdstuk en in elk artikel spreekt, geeft weer

het belijden van de kerk en zo de leer van de kerk.

De leer

Belijden en leer behoren een eenheid te vormen. In de leer ligt het

belijden vast. Althans, zo behoort het te zijn. Die belijdenis wordt gereformeerd genoemd. Door het erkennen en het functioneren ervan wordt het gereformeerde karakter bewaard. Prof. Van der Schuit heeft eens gezegd en geschreven: de handhaving van de confessie is voor een kerk van gereformeerde belijdenis altijd primair en noodzakelijk vanwege de eer van God. Gaat het nu over de kennis? Laat de kennis van de leer bij de ambtsdragers hoog aangeschreven staan. In het onderwijs geven dient de leer een primaire plaats te hebben. Het gaat toch eerst om het verstaan en het kennen van de leer die naar de Godzaligheid is. Het geestelijke kennen en beleven ervan. Laat niemand menen dat het dagelijkse leven daarbuiten valt. De belijdenis doet dit niet, daarom mag de leer die gegrond is op de belijdenis het ook niet doen. Op beide valt het accent. Leer en leven, hart en leven. Wat nu boven hoofdstuk 3 en 4 staat valt daar niet buiten: de verdorvenheid van de mens en de bekering tot God en de manier van deze. Taal en stijl van dit belijdenisgeschrift kunnen soms verouderd overkomen. Maar van niets kan gezegd worden dat

Van de Redactie

Inhoud

In dit nummer van ons blad is een tweede meditatie opgenomen over Hebr. 12:24 van ds. P. den Butter. Ds. K. Hoefnagel levert een bijdrage over ‘verborgen zonden.’ Ds. Tanis behandelt DL hoofdstuk 3 en 4, paragraaf 8. Ds. P. Roos schrijft over de belijdenis. Ds. M.A. Kempeneers behandelt Daniël 3:17. Ds. J.M.J. Kieviet schrijft over de Generale Synode. Ook treft u een bijdrage aan over Abraham Hellenbroek. Tenslotte nog wat persberichten en boekbesprekingen.

Ds. P. den Butter

Ds. P. den Butter kreeg een jaar tot zijn jaren toegevoegd. Hij mocht 76 jaar worden. Gezien alles wat heeft plaatsgevonden is dat zeker niet vanzelfsprekend. De Heere zij met hem en zijn vrouw en familiekring in alle opzichten.

Ds. M.C. Tanis

Ds. M.C. Tanis mocht 85 jaar worden. Dat is een hoge leeftijd. De Heere gedenke hem met zijn vrouw en familiekring in het nieuwe levensjaar. De Heere geve lust, kracht en gezondheid om voor te gaan in de kerken en om bijdragen te schrijven voor ons blad.

Prinses Beatrix

Prinses Beatrix mocht de leeftijd van 76 jaar bereiken. Ze is nog steeds actief. De Heere geve haar wat zij voor tijd en eeuwigheid nodig heeft.

Verschijning volgende nr.

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. dinsdag 4 maart 2014 verschijnen. Kopij graag binnen donderdag 20 februari.

AvH

het te oud is. Van niets geldt: wat oud is, is nabij de verdwijning. Wanneer het daarheen gaat in leer en onderwijs, dan verdwijnt de gereformeerde identiteit van de kerk. Want wat in en door de belijdenis beleden wordt is ontleend aan de Schrift. Van niets kan gezegd worden dat het tegen de Schrift is of dat er tekort gedaan wordt aan de Schrift. Het valt ook op dat er in de artikelen structuur zit. Dat zien we ook in hoofdstuk 3 en 4.

Roeping

In artikel 7 worden we gewezen op het roepen van God. Hij roept zondaren. Waar ze ook zijn. Het gebeurt naar Zijn wil en welbehagen. Dat roepen van God vindt op verschillende wijze plaats. In woord en daad. Soms zeer aangrijpend. In het mensenleven ontbreekt het roepen van God niet. Het vindt bijzonder plaats in de diensten. Vandaar dat de zondag zo belangrijk is. Het roepen van God tijdens de diensten is algemeen en persoonlijk. Niemand kan zeggen: ik word uitgesloten. De predikant kan dit doen, maar de Heere nooit. Altijd heeft Hij een woord naar dat we nodig hebben. Het roepen door de Heere is begonnen in het paradijs. Aan het wanneer en hoe mogen we niet voorbijgaan. Het behoort voor ons te spreken. Het behoort ons zeer veel te doen. In de gevallen staat van het eerste ouderpaar kwam de Heere. De leugentaal van de satan werd geloofd en Gods waarheid kwam over als leugen. Zo gaat het nog de eeuwen door. Niet alleen buiten maar ook in de kerk. Zelfs in ons hart. De dood sterven. Nu ja, dat gebeurt. Het is 's werelds beloop. Maar de eeuwige dood sterven en het leven is daarbij betrokken. Nee, dat gaat te ver. Men stelt zijn eigen gedachten, zelfs uitspraken, daartegenover. Tenzij, en dat is een wonder, Gods Geest overtuigt en leidt tot aanvaarding van Gods waarheid. In Genesis 3:9 lezen we: En de HEERE God riep Adam en zeide tot hem: waar zijt gij? Wanneer we het roepen van God op ons laten inwerken, dan weten we dat het werkwoord 'roepen' wijst op afstand. Er was zelfs een kloof gekomen tussen God en

Adam. Een scheiding door Adam gewild. En zo zonder God in de wereld. Ook geen roepen tot God meer. Geen terugkeer tot God. Iemand die vlakbij is roept men niet, men vraagt of zegt iets. Een kind dat buiten is wordt geroepen. Waar ben je? Door Zijn vraag wil de Heere overtuigen. Overtuigen van zijn zondestaat, maar Hij laat ook horen Zijn genadeheil. Zijn heilsverkondiging (Genesis 3:15). En zo gaat het de eeuwen door. Vandaar dat in artikel 8 staat: God betoont ernstiglijk en waarachtiglijk in Zijn Woord wat Hem aangenaam is: dat de geroepen tot Hem komen. Dit nu hebben de opstellers in het Woord ontdekt. God roept de eeuwen door. Wendt u naar Mij toe, wordt behouden alle gij einden der aarde. Want Ik ben God en niemand meer (Jesaja 45:22). Als toepassing op de gelijkenis van de verloren en gevonden penning zegt Jezus: Alzo zeg Ik ulieden is er blijdschap voor de engelen Gods over één zondaar die zich bekeert (Lukas 15:10). Laten we er niet overheen lezen. Blijdschap voor de engelen Gods. Dat wil zeggen dat de engelen zien: er is vreugde bij God. De engelen zien en bemerken dat er grote blijdschap is bij God en dat al over één zondaar die zich bekeert. Buiten die blijdschap staat Jezus niet. Het 'Ik en de Vader zijn één' spreekt in alles. Blijdschap en droefheid kent Hij. Wat op aarde was is nu in de hemel.

Belofte

Wat in de laatste regel van het artikel staat behoren we goed in ons op te nemen. God belooft ook met ernst, allen die tot Hem komen, en geloven, de rust der zielen en het eeuwige leven. Beloven is een werkwoord, wat in de gezinskring niet onbekend, niet ongehoord is. Een moeder belooft iets. Iets wat het kind blij maakt, wat het graag wil hebben of waar het kind graag naar toe wil. Het huiselijke beeld mogen we als ambtsdrager in de praktijk in prediking of tijdens de catechisatie niet vergeten. Het beloven van God staat niet los van komen en geloven. Komen tot God en geloven in God en Zijn gave. De rust der zielen en het

eeuwige leven. Nu moeten we opletten hoe de reactie van het kind op het spreken van de moeder is. Aan de reactie van het kind wordt bemerkt wat de belofte gedaan heeft. Dit beeld uit de praktijk heeft ons iets te zeggen. De opstellers hebben het over de rust der zielen. Dat is innerlijke rust. Een gevoel van veiligheid. Van vrede. Mijn ziel is stil tot God, van Hem is mijn heil (Psalm 62:1). Verder gaat het over het eeuwige leven. Dat is de altoosdurende gemeenschap, steeds leven met God. Het voortdurend zien van Zijn aangezicht. Verlost van een lichaam der zonde en de dood. Eeuwige vreugde in God. Gezamenlijk met de oudste Broeder en de engelen, Openb. 7 en Openb. 21, 22. Indien spreekt wat de Heere belooft, dan gaat men leven bij de belofte en met de belofte. Het geeft werkzaamheden. Een uitzien naar de vervulling. Er is verwachting en er is hopen op Zijn Woord. Het kan stormen. Bestrijding wordt gekend. Twijfel kan er zijn. Maar iedere keer wordt gezegd: Heere, u hebt het toch beloofd. U bent toch een Waarmaker van Uw Woord. U kunt van Uw Woord niet af en zo ook niet van mij. Als het geloof in de getrouwe God en Vader er is, staat de belofte van de Heere als een rots in de branding.

M.C. Tanis

Als God de Heilige Geest ons inwendig vernieuwt, worden we niet zomaar uit het paradijs in de hemel, uit de val in de blijdschap van genade overgezet, maar dan laat Hij ons zien, en meer of min doorleven, in welk een schandelijke ontadeling we zijn terechtgekomen. O. dan roept de ziel ook uit: ik ben naakt. Dan gevoelt men het: ik kan God zó niet meer ontmoeten; er moet tussen Hem en mij een bedekking zijn, en ach, die mis ik.

G. Wisse, *Uit de Verbondsschat*.

*De engelen
zien en
bemerken
dat er grote
blijdschap is
bij God en dat
al over één
zondaar die
zich bekeert.*

Onze Belijdenis

In de Wekker stond recent een interview met twee predikanten, waarvan de een behoort tot de GKV (Ds. D. Krol) en de ander tot de HHK (Dr. W. van Vlastuin). Een opmerkelijke en interessante combinatie. Voor de redactie loopt hier blijkbaar een verbindingslijn. Het gesprek leverde zaken op, die we moeten overwegen.

Wie de Gereformeerde belijdenis van harte erkent en aanvaardt, heeft alles wat nodig is in handen.

De ondervrager had blijkbaar een vermoeden dat de voorkeur van de HHK voor onze kerken niet echt breed kan zijn. Evenmin als die van Ds. Krol heel onze kerk op het oog zal hebben. Van Vlastuin geeft eerlijk toe dat er een bepaalde voorkeur zal bestaan bij de HHK voor een deel van onze kerken. Maar als ik het goed zie, relativeert hij die voorkeur even later wel. De lijn van de bevinding is wel belangrijk, maar die van het verbond ook. Nu lijkt me dat geen tegenstelling, die onverenigbaar is. Hij geeft dat zelf ook aan. We moeten stellen dat het verbond juist roept om een volle bevindelijke setting van de preek. Het is waar dat in de uitersten dit verbond zoek geraakt is. Hij wil de details echter overstijgen door een pleidooi te voeren voor een terugkeer naar de klassiek-Gereformeerde belijdenis, zoals de Heidelbergse Catechismus. Krol is het daar mee eens. Dat zal ongetwijfeld voor hem zelf het geval zijn, maar de symptomen van veel kerkelijk leven, ook binnen de GKV, wijzen daar niet op. Hier blijkt dat zulke vriendelijke gesprekken soms wat kunnen vervallen tot een maskerade. Terwijl we meer gebaat zouden zijn met een strijd met open vizier.

Is het voldoende als we onze Gereformeerde belijdenis als richtsnoer zouden nemen op de weg naar eenheid, zoals van Vlastuin stelt? Het voordeel zou zijn dat zodoende kerkelijke muggenzifterij geen kans zou krijgen. We spreken dan over hoofdzaken. Er zijn echter heel veel kerken die zich Gereformeerd noemen. Als ik de positieve kant van de zaak overweeg, kunnen we vaststellen dat we dan op zich een goede basis hebben onder het gebouw van de kerk. Nu zijn

er in het verleden en ook nu heel wat handtekeningen gezet onder die Belijdenis, die een heel korte houdbaarheid bleken te hebben. Er is door predikanten en theologen in veel kerken versluierend met de Belijdenis omgegaan. Het maakt verschil of we de Belijdenis aanvaarden omdat (quia) deze overeenstemt met Gods Woord of voor zover (quatenus) deze overeenkomt. Maar dit geldt bij elke denkbare grondslag.

Het zou een zegen zijn als ieder in de kerk van harte overeenstemde met de belijdenis. Deze grondslag geldt toch in ieder geval naar we hopen van velen binnen de CGK (met inachtneming van de voorkeur van van Vlastuin) en de HHK. Voor diegenen die zich daardoor voelen aangesproken, ligt er zelfs een verplichtende roeping om deze eenheid te zoeken. Deze verplichting geldt u en mij. Daar moeten wij dringender van overtuigd worden.

We zouden ook de helpende hand kunnen reiken aan hen die binnen de GKV bezwaard zijn over de gang van zaken in hun kerk. We mogen hen niet vergeten.

Wie de Gereformeerde belijdenis van harte erkent en aanvaardt, heeft alles wat nodig is in handen. Zo'n eenheid zou ook kunnen ontkomen aan de drang om kerkelijke spijkers te zoeken op laag water. Er leven immers ook heel veel valse kenmerken die mensen kunnen zoeken inzake de kerk. De vraag is echter of het genoeg is als we ons concentreren op datgene wat die belijdenis ons voorhoudt? Er blijkt immers behoefte aan merktekenen die nauwkeuriger aangeven hoe het er in de kerk behoort toe te gaan. Een van de bekendste toevoegingen is de aanduiding: "bevindelijk" (zoals: de bevindelijk Gereformeerde predi-

king). We gebruiken deze typering niet voor niets. Feitelijk hebben onze deputaten in hun spreken met de GKV dit ook als een handvest aangehouden, zeker in die vele jaren waarin ons voorgeslacht meende dat er een kloof lag tussen de Vrijgemaakten en onze kerken. We gebruiken ook binnen de CGK deze onderscheiding. In onze kringen heeft het onderscheid "voorwerpelijk- onderwerpelijk" altijd een zekere doorslag gegeven. Er zijn meer accenten te noemen die mensen geplaatst hebben in de loop der tijden. Ik denk aan termen zoals "reformatoerisch" en "behoudend". Al deze verbijzonderingen ontstonden toen men de hand ging lichten met de Belijdenis. Want het is duidelijk dat de aanduiding "bevindelijk" reeds opgesloten ligt in onze Belijdenis. Het is waar dat er onderscheid is tussen de uitleg van Gods Woord en de toepassing daarvan. Maar we beseffen dat ook de toepassing verankerd ligt in de tekst. Deze komt uit het Woord op. En op dat Woord grondt zich onze Belijdenis. En deze Belijdenis geeft voorts ook als een kenmerk van de ware kerk aan de zuivere bediening van Gods Woord. Daar is niets aan toe te voegen. En wie dus in oprechtheid zich wil binden aan onze Belijdenis, is een vriend en metgezel van allen die de Heere vrezen. De beste garantie voor echte eenheid ligt in een getrouw omgaan met Schrift en Belijdenis. Daar hoeft in principe niets aan toegevoegd te worden.

Mogen we deze benoemingen zoals "Gereformeerde bevindelijkheid" dan niet gebruiken? Is dat te veel gevraagd? Zeker niet. Het zijn goede onderscheidingen, die de basis van de Belijdenis kunnen steunen. We kunnen deze accenten niet meer opgeven. Maar we

moeten wel inzien dat de eigenlijke basis niet is de bevinding, maar de Schrift en dus ook de Belijdenis. Want, we weten dat over de brede linie van de bevindelijke kerken ook over die bevinding weer verschillend wordt gedacht. Er wordt verschillend gedacht en gepreekt over de rechtvaardiging; er worden verschillende accenten gelegd als het gaat over de verkiezing. We kunnen van mening verschillen over de vraag of en in hoeverre een preek beschrijvend behoort te zijn en welke belichting het verbond zal moeten krijgen. De Belijdenis laat ruimte voor deze nuances.

We moeten dus eens goed nadenken over de weg die van Vlastuin wijst in zijn gesprek met de Wekker. Een hernieuwde concentratie op de Gereformeerde identiteit kan vensters en deuren openen naar anderen. Dan ligt de vraag voor ons allen persoonlijk er in hoeverre wij Gereformeerd in de echte zin van het Woord willen zijn. Moeten we niet erkennen dat het daar eigenlijk aan mankeert? Vertoont ons leven de consequenties van een leven naar Schrift en Belijdenis? De praktijk leert ons dat velen onder ons hun Belijdenis eigenlijk niet kennen. We zouden absoluut de handen vol hebben aan het doordenken en beleven van deze Belijdenis. Daarom hebben wij de Catechismuspreken zo nodig. Om tot het goud van de Reformatie te komen, moeten ook wij opnieuw de weg van Luther en Calvijn gaan. Dat is de weg van de waarachtige bekering. Dan keren wij terug “ad fontes”, naar de bronnen. En als we dan bedenken

wat verder de Nadere Reformatoren ons te zeggen hebben, dan zou de kerk en de eenheid daardoor gebouwd worden. Elke zondag komen de vragen van ons leerboek naar ons allen toe. U zou op al die vragen elke zondag uw persoonlijke antwoord moeten geven. Zouden het echte vragen voor ons worden, dan zou het ons in verlegenheid brengen. U komt er dan achter dat wij allen van nature het antwoord op al die vragen missen. Bijvoorbeeld: Waaruit kent gij uw ellende? We moeten misschien antwoorden: ik ken mijn ellende niet echt. En Wie is die Middelaar? Prachtig als u weet dat het de Heere Jezus Christus is, maar kunt u ook zeggen: onze Heere Jezus? Wie zo zijn Belijdenis zou mogen leren beleven, mag zich met recht een levend lidmaat noemen van de ene gemeente van de levende God. Het zal toch niet waar zijn, beste lezer, dat al die rijke aanduidingen van de Belijdenis voor ons niet meer zijn dan lege doppen? Izak groef de putten uit de tijd van zijn vader Abraham op. Dat ging niet vanzelf. De Filistijnen betwistten hem het recht daarop. Die putten waren kennelijk ook in onbruik geraakt. Daar zijn geen eeuwen voor nodig. Dat kan in een paar jaar ook gebeuren of in enkele maanden. Er is graafwerk nodig. U voelt u misschien bezwaard en onmachtig om die levende wateren te vinden. Maar Izak wist dat die bronnen er waren. Dan zal ons graven baat hebben. Graven in het Woord. Laat u niet leiden door de gedachte dat we nieuwe bronnen nodig hebben. Waarom nieuwe wijn, als de oude beter is?

Deze lessen vinden we in Gods Woord. Onze moderne tijden roepen er om.

Ik noemde hierboven het woord “behoudend”. Toch wel een heel mooie zaak! Conservatief, bewarend. Ik realiseerde me dat toen ik zaterdagavond allerlei kerkelijke bladen las. Dat doe ik meestal op die avond. En werkelijk, ik werd wat moe van al die actie en van zoveel vermeend apostolaatsdenken. Ook in onze eigen Pers. En toen las ik ineens het gesprek met iemand uit de gemeente Ouderkerk. Het was me echt een weldaad dat onze Ouderkerker verklaarde dat de gemeente gewoon behoudend wilde zijn. En de gemeente heeft in die weg stand mogen houden, onder de rook van Amsterdam. Zoals bijvoorbeeld Barendrecht, onder de skyline van Rotterdam, de trouw aan de Belijdenis mocht bewaren. Geen leeglopende kerken, geen aanpassingen, maar gewoon behoudend, het Woord bewarend en conserverend. Dat is geen verdienste; het getuigt wel van moed om jezelf te blijven in deze tijden. De druk, ook van het kerkelijke leven, de dwang om dit te doen en daaraan mee te werken, enz. enz., kan alleen weerstaan worden door de bediening van Gods Geest. Zonder dat wordt behoudend ook een huls. Maar verkies in ieder geval die weg. Ook in deze tijd. Want Jezus Christus is gisteren en heden Dezelfde en tot in der eeuwigheid.

P. Roos

*Vertoont
ons leven de
consequenties
van een leven
naar Schrift en
Belijdenis?*

Vragenrubriek

Verborgenen zonden

“Wat bedoelt David eigenlijk als hij in Psalm 19:13 bidt om de reiniging van zijn verborgen afdwalingen? Men mag zijn zonden toch niet voor de Heere verbergen? Of bidt hij om vergeving voor het feit dat hij zijn zonde voor de Heere verborgen hield?”

Zo luidt de vraag die thans ter beantwoording voor ons ligt. Ik vind het fijn dat er in de vragen een grote diversiteit ligt. Dit is een mooie vraag die het geestelijk leven raakt. Met ‘verborgen afdwalingen’ be-

doelt David die zonden die voor hem verborgen zijn! Zonden die hij zich niet bewust is ze bedreven te hebben, maar die dan toch maar zijn begaan! Als David zegt: Ik verborg geen kwaad dat in mij werd gevonden,

God zal alle zonden voor ogen stellen in de dag der dagen en dan zal er geen ontkoming meer zijn.

dan zegt hij dat hij alles waaraan de Heere hem ontdekte eerlijk als schuld voor God wilde belijden. Hij hield geen verontschuldiging meer over, en dat zei hij dan ook tegen de Heere: Heere, U bent recht, Uw doen is rein, Uw vonnis gans rechtvaardig. David erkende schuldig te staan aan hetgeen hem van Godswege werd voorgehouden. Maar nu hij zijn hart leerde kennen als een vuile bron van allerlei wanbedrijven, vreest hij dat er nog veel meer leeft in zijn binnenste, waarvan hij zich niet bewust is op dat moment, maar waar de Heere wel weet van heeft. David is in deze Psalm zo teer gesteld dat hij om algehele reiniging pleit, ook van de zaken die hij zich niet bewust is, de zaken die (nog) voor hem verborgen zijn. Het is de liefde die zo spreekt, die ons teer maakt en wenst die goede en goeddoende God geen verdriet te doen. Het gebed komt voort uit zelfkennis en de behoefte aan de smaak van Gods vergevende zondaarsliefde. Het gebed komt dus niet voort uit een wantrouwen tegenover God, maar uit een hartelijk geloof

in God, Die David volledig aanneemt tot Zijn kind. We zeggen ook wel: een mens doet zonde, omdat hij zonde is! Dat besef doet smeken om algehele reiniging. Om ontdekkling ook: Zie, of er bij mij een schadelijke weg is, en leidt mij op de eeuwige weg! De Bijbel spreekt ook van heimelijke zonden. Zie Psalm 90:8. Dat is wat anders als waar David het in Psalm 19 over heeft. Heimelijke zonden zijn die misdaden, die wij heimelijk, in het verborgen bedrijven. De zonden waar mijn naaste niet van weet. Maar waar ikzelf wel terdege weet van heb, maar die ik verborgen houd. Zelfs voor God! Maar dat laatste kan toch niet? Nee, natuurlijk niet! Alle dingen zijn naakt en geopend voor Gods alziend oog, Hebr. 4:13 We moesten dat meer beseffen. God zal alle zonden voor ogen stellen in de dag der dagen en dan zal er geen ontkoming meer zijn. Nodig is het om in het heden eerlijk te worden voor God. Heimelijke zonden moeten beleden worden. En dat zullen zij zeker worden als

we zien tegen Wie we zondigen en wat de zonde ten diepste is! Dwaas is het dus als we als een Achan na zijn diefstal rustig naar bed gaan, tevreden dat niemand ons gezien heeft. Het komt allemaal uit. Hoe nodig is het om voor de ontmaskering en de openbare beschuldiging en bewijsvoering zelf te mogen komen, met de koorden der veroordeling om de hals en onze schuld voor God te mogen belijden! En Gods vergevende zondaarsliefde is groot om Diens wil, Die van geen verborgen en geen heimelijke zonden wist, maar volkomen rechtvaardig was, de Heere Jezus Christus. Toch is Hij tot zonde gemaakt, opdat anderen (goddelozen) zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem, 2 Kor. 5:21. Wie van dit wonder iets ervaren mag, gaat oprechtheid en waarheid lief krijgen en beoefenen.

K. Hoefnagel

Sprekend verleden

Abraham Hellenbroek

Goddeloosheid

Is dan dit huis, dat naar Mijn Naam genoemd is, in uw ogen een spelonk der moordenaars? Zie, ik heb het ook gezien, spreekt de HEERE. Jeremia 7:11

Heilige dingen die door goddelozen misbruikt worden, worden daardoor heel onheilig. Wat licht is wordt dan duister, wat zoet is wordt bitter. Het zuivere Evangelie wordt als slijk en drek in de handen van de goddelozen. Zo wordt de heilige tempel tot een spelonk der moordenaars. Jeremia heeft duidelijk gezegd dat mensen die in allerlei zonden leven tevergeefs op de tempel vertrouwen. De Zaligmaker zegt als Hij de tempel reinigt: 'Er is geschreven: Mijn

huis zal een huis des gebeds genaamd worden, en gij hebt dat tot een moordenaarskuil gemaakt.'

Beschuldiging

'Dit huis', dat is de tempel. Het woord voor 'spelonk' is afgeleid van een woord dat 'naakt zijn' betekent. Een spelonk is een plaats die naakt en leeg is. In zo'n spelonk kunnen wilde dieren of struikrovers zich verschuilen. Ook moordenaars zoeken daar hun schuilplaats. Het woord voor 'moordenaars' kan ook vertaald worden door 'inbrekers, doorbrekers', zoals bijvoorbeeld in Psalm 17:4. Moordenaars doen inbreuk op wetten en rechten, als door-

brekers vallen zij op huizen en mensen aan. Tegenover een heilig huis stelt Jeremia een onheilige spelonk. Jeremia stelt dus de vraag of de tempel in de ogen der Joden een spelonk van moordenaars is geworden. Is dat uw oordeel, ziet u de tempel zo? Is dat in uw ogen zo? De Heere weet dat zij zo denken: 'Zie, Ik heb *het* ook gezien, spreekt de HEERE.' De Joden hebben dit niet letterlijk gedacht of gezegd, want zij vertrouwden op de uiterlijke tempel. Maar zij pleegden er veel gruwelijke zonden. Met hun werken toonden de Joden dat zij de tempel voor een spelonk van moordenaren hielden. De Joden bedachten

gruwelijke zonden in de tempel. Er werd onschuldig bloed vergoten (Jeremia 7:6). Het kwam ook voor dat Joden na het bedrijven van zonden naar de tempel gingen, net zoals moordenaars na het plegen van moorden naar hun spelonk gaan. Door voorgewende godsdienst willen zij hun zonden bedekken, zoals moordenaars aan het oog onttrokken zijn als zij in een spelonk zijn. Een moordenaar gaat naar de spelonk om zijn straf te ontgaan. De Joden meenden door het gaan naar de tempel ook de straf te ontgaan. Een spelonk is een veilige schuilplaats. De tempel ligt op de berg Sion, is als het ware een onoverwinnelijke sterkte. Zij vertrouwen op de tempel net zoals een moordenaar vertrouwt op zijn spelonk. Moordenaars beroemen zich in een spelonk op de zonden die zij gedaan hebben. Zo deden de Joden in de tempel: 'wij zijn verlost om al deze gruwelen te doen.' Een spelonk stelt moordenaars in staat meer moorden te plegen dan zonder spelonk. Zo werd de tempel misbruikt om meer zonden te doen dan zonder tempel. Maar de HEERE ziet alles: 'Zie, Ik heb *het* ook gezien, spreekt de HEERE.' De Joden leefden alsof God het niet zag wat zij deden. Een bezitter van een huis weet toch wat er in het huis gebeurt, zo weet de HEERE wat er in Zijn huis gebeurt. De HEERE ziet alles met verontwaardiging en met het voornemen te straffen.

Toepassing

Hellenbroek schrijft dat de Heere ook in zijn tijd reden had de vraag

te stellen: 'Is dan dit huis dat naar Mijn Naam genoemd is, in uw ogen een spelonk der moordenaars?' Bedenkt u geen kwaad in Gods huis? Rijst de vraag niet: hoe kan ik iemand in de handel bedriegen? Komt u niet vanuit de wereld waarin u zonden bedreven hebt naar de kerk, net zoals moordenaars na het bedrijven van moorden naar hun spelonk? Wilt u door een schijn van godsdienst de wereld doen geloven dat u godzalig bent? Denkt u ook niet in het huis des Heeren te schuilen tegen de straf die u verdient vanwege uw gruwelen? Beschouwt u Gods huis niet dikwijls als een spelonk waar u veilig bent? Brengt het schuilen onder de godsdienst u niet tot meer zondigen dan wanneer u niet zou schuilen onder de godsdienst? Als u uw naaste haat, maakt u door naar Gods huis te komen dit tot een kuil der moordenaars. Wie zijn broeder haat is immers een doodslager. Wie lastert, scheldt en achterklapt is een moordenaar.

De Heere zal het zien. U kunt niet aan Zijn ogen ontkomen. Zeg niet dat de Heere het niet ziet. Zou Hij Die de ogen formeert niet aanschouwen? De Heere ziet uw wegen en telt al uw treden. Zijn ogen doorlopen de ganse aarde. Nergens kunt u zich aan de ogen des Heeren onttrekken. De Heere ziet de kwaden en de goeden. De Heere zal eens in toorn en in verbolgenheid zien. De Heere zal het eens zien en zoeken. Zo zal de toorn des Heeren ook tegen Nederland komen. "Ziet, zo zal

het de Heere zien en dat om gans Nederland uit te roeien."

Ontheilig Gods heilige woning niet. Geef de Heere geen reden tot klagen dat u het huis dat naar Zijn Naam genoemd is maakt tot een spelonk van moordenaren. Acht het huis des Heeren hoog. Laat blijken dat u het huis des Heeren ziet als een huis dat naar Gods Naam genoemd is. Beschouw dat huis als een plaats om de Heere te dienen en om daar met diep ontzag te zijn. Maak Gods huis nooit tot een spelonk der moordenaren. U noemt uzelf Gereformeerd, zie het huis des Heeren als Zijn paleis aan. Heb heilige gedachten van Gods huis. Laat het nooit door uw oneerbiedigheid, door uw achteloosheid of door uw goddeloosheid ontheilgd worden. Er staat in Lev. 19:30 'Mijn heiligdom zult gij vrezen; Ik ben de HEERE.' Iemand die onrein was mocht de tempel niet ingaan. De Heere wil niet dat Zijn huis tot een spelonk van onreine zondaren wordt.

U kunt een mens bedriegen, maar God niet. De Heere proeft harten en nieren. De Heere kent uw gedachten en uw hart. De Heere ziet vanuit Zijn vaste woonplaats op alle inwoners der aarde. De Heere ziet het ook wanneer u Zijn heiligdom vreest. Dat is Hem aange-naam. Gods kinderen zullen Gods huis op aarde eens verwisselen met de hemelse woningen om daar eeuwig door God gezien te worden in liefde en Hem aan te zien in heerlijkheid.

A. van Heteren

Denkt u ook niet in het huis des Heeren te schuilen tegen de straf die u verdient vanwege uw gruwelen?

Voor de jeugd

Daniël voor jongeren

Daniël 3:17

17...onze God, Dien wij eren...

'Tolle meum, tolle Deum'.

Wat betekent dat nu weer? Vrij vertaald: 'Neem het 'mijn' weg en je neemt 'God' weg'. En wat wordt er dan mee bedoeld? Nou, dat

het echte geloof toe-eigent. 'De kern van het geloof ligt in de bezit-telijke voornaamwoorden 'meum' en 'nostrum', zei Luther. 'Het geloof zegt: 'mijn', en 'ons'. Als je dat eruit haalt, dan is er geen sprake van geloof'. Het geloof eigent toe. 'Mijn' is een woord van het geloof.

Zonder de persoonlijke toe-eigening levert het genadeaanbod en de belofte je helemaal niks op.

De toe-eigening is volgens Calvijn net zomin van het geloof te scheiden, als het licht van de zon.

De gelovige zegt: 'mijn Heere en mijn God'.

*Mijn mobieltje.
Mijn auto.
Mijn geld.
Mijn vriend.
Mijn vriendin.
O daar zijn
we meestal
zo druk mee,
toch?*

En dat zien we ook bij de drie vrienden. In hun geloofsbelijdenis weigeren ze niet alleen te buigen voor de babylonische afgod, maar zeggen ze ook iets over God. Namelijk dat God geen vreemde voor hen is. Het is voor hen geen onbekende God. Ze spreken niet over God als ‘van horen zeggen’. Doordat hun vader en moeder erover spraken, of de schriftgeleerden. Het is niet alleen een lesje wat ze uit hun hoofd hebben geleerd. Nee, ze zeggen: *ónze* God. Die *wij* eren. Zo is het in hun leven geworden, door genade. Het is een persoonlijke relatie geworden. Er is een *band* met God. En zo moet het in ons leven ook zijn, jongelui. Er moet een levende relatie met God zijn. Hij moet voor ons een realiteit zijn. En als God een realiteit is, dan beseffen we net als deze vrienden dat we tegen deze God gezondigd hebben. En dat Hij ons daarom rechtvaardig kan veroordelen. Maar dan hebben we ook geleerd om tot deze God te vluchten. Dan hebben we geleerd om bij Hem te schuilen. Om met onze zonden en ellenden tot Hem ons ter genezing te wenden. En dan leren we ook om Hem uit liefde te dienen. En zo zijn deze vrienden naar het dal van Dura gegaan. Ze hebben alles aan de Heere voorgelegd. Toen ze hoorden van dat beeld. En van die vurige oven. En zo legden ze ook dat geloofsgetuigenis af. ‘Onze God is machtig ons te verlossen. Onze God weet wel raad met dat vuur. Maar het kan ook zijn dat onze God andere plannen heeft.’ En zijn ze dan teleurgesteld? Als ze toch in de oven moeten verbranden? Blijkt dan dat het tevergeefs is om op God te vertrouwen? En dat die relatie met God dan niets waard is? O nee. De vrienden keurden alles goed wat God doet. Ze toonden hier een grenzeloos vertrouwen in Gods wijsheid. De Heere kon het bij hen niet meer verkeerd doen. Zelfs al moesten ze sterven, dan nog was Hij hun God. Want God was niet alleen hun God in het leven, maar Hij was ook hun God in de dood. En we horen in de woorden van de vrienden hetzelfde vertrouwen als dat we dat bij Job horen. ‘Zo

Hij mij doodde... Als dat de weg is die God met mij gaat. Als Hij dat in voorzienigheid zo heeft besloten ... *ik zal nochtans op Hem hopen*’. Of zoals we dat David in psalm 23 horen zeggen: ‘*Al ging ik ook in een dal der schaduw des doods, ik zou geen kwaad vrezen, want Gij zijt met mij...*’

Jongelui, is dat niet om jaloers op te worden? En kun jij eigenlijk met minder wel toe? Ik weet, onze omstandigheden zijn heel anders. Ik hoop dat we in letterlijke zin ook nooit met een vurige oven te maken zullen krijgen. Maar we zullen wel hetzelfde geloofsvertrouwen op God moeten leren beoefenen. Zoals Job en David. En zoals de drie vrienden. Dat we gaan leven in een blind vertrouwen op God. *Hij kan... en Hij wil... en Hij zál ook in nood - zelfs bij het naderen van de dood - volkomen uitkomst geven*. Zeg jij het de vrienden na? *Onze God... Die wij eren!* Is dat in jouw leven zo geworden? Dat er een geloofsband is gekomen? Of gebruik jij de bezittelijke voor-naamwoorden alleen nog maar voor aardse dingen? *Mijn* mobieltje. *Mijn* auto. *Mijn* geld. *Mijn* vriend. *Mijn* vriendin. O daar zijn we meestal zo druk mee, toch? Om daar ‘mijn’ tegen te kunnen zeggen. Maar jongelui, zul je niet vergeten dat alle dingen van dit aardse leven eigenlijk niet van jou zijn? En dat je alles een keer los

moet laten. Sommige dingen raak je tijdens je leven al kwijt. Andere dingen die verslijten. Dierbare mensen om je heen sterven. Je vader, je moeder, vrienden. En zelfs het allerintiemste en meest dierbare wat je hebt, en waar je misschien zoveel zorg aan besteedt, dat raak je kwijt: *mijn* lichaam. Je doet aan sport om je lichaam gezond te houden, je trekt het mooie kleren aan, je maakt het misschien wel op. Maar ondanks dat, eenmaal moet je dat lichaam loslaten. Vergeet dat nooit. Dat wij alles waar wij ‘mijn’ voor zetten, kwijt zullen raken. Behalve één ding. Er is toch iets wat wel mee gaat de dood in. Er is iets wat meegaat het graf in. *Mijn Heere en mijn God!* Als je dat mag zeggen, dan heb je alles. En dan ben je gelukkig. Want bij dat ‘mijn’, daar kan geen dood bij. Daar kan geen duivel bij. En daarom is dát ook het ene nodige. Dat we dát op goede Bijbelse gronden kunnen zeggen. Zoals deze drie vrienden. *Onze God, die wij eren.*

M.A. Kempeneers
makempeneers@klikSAFE.nl

Nog een keer, maar nu in Apeldoorn

Generale synode

Er waren studenten die er wat vreemd van opkeken, op de ochtend van de 28e januari. Zou er iets aan de hand zijn? Zoveel drukker dan anders was het immers op deze dinsdagochtend in de ontmoetingsruimte van de TUA. Ze hadden de berichten niet zo goed bijgehouden kennelijk. Synode vandaag! Eén dagje maar. Naar later bleek – en wat bij de insiders ook tevoren wel bekend was: een klein dagje slechts. Maar wel een gewichtige dag met een gewichtig besluit.

De synodevergadering werd gehouden in de aula. De aula met zijn opvallend goede akoestiek. Altijd weer valt het me op: fijn zingen daar... De opening was een goed moment. De preses, ds. D. Quant, bepaalde de broeders bij enkele woorden uit Johannes 14. Dat hij zelf daar weer fris en energiek leek te staan, mag wel even aandacht hebben. Er was aangaande zijn gezondheid tussentijds veel gebeurd. Maar de Heere spaarde en bewaarde voor erger. “*U die in nood mij hebt behoord...*”

Al snel na de opening ging de synode in comité. Dat betekent: allen behalve de afgevaardigden gold het “*ite, ite!*” Voor dit moment geen bezoek gewenst. Maar het was maar voor even. Toen de deuren waren open gegaan, werd het zojuist genomen besluit meegedeeld: een emeritering. Vanwege zijn gezondheidssituatie is per 1 februari aanstaande aan prof. dr. T.M. Hofman vervroegd emeritaat verleend, en dat op de meest eervolle wijze en onder dankzegging voor zijn getrouwe dienst aan de TUA gedurende 17 jaren. Een pijnlijke maar helaas nodige beslissing.

Een kwartiertje later arriveerden prof. Hofman en zijn vrouw. Toespraken volgden. Allereerst van de synodepreses. Hij herinnerde aan het besluit tot benoeming door de synode van Zierikzee in 1995. Tegelijkertijd met de benoeming van de broeders Baars en Selderhuis. Een kerkhistoricus werd geroepen om nieuwtestamenticus te worden. Verrassend voor iedereen. Niet het minst voor de betrokkene. Maar u, prof. Hofman, heeft er destijds een roeping door de Heere in gehoord. De Heere gaf rust vanuit Efeze 3. Veel hebt u voor de gemeenschap van onze kerken mogen betekenen. Na 17 jaar komt aan deze dienst nu een eind.

Ook ds. P.D.J. Buijs, de voorzitter van het curatorium, herinnerde aan de grote verrassing in de Nieuwe Kerk van Zierikzee destijds. De toenmalige synodepreses had die ochtend gemediteerd vanuit 1 Samuel 16. De geschiedenis van de zalving van David... Eenmaal in dienst werd er veel van u gevraagd. De benoemde universitair hoofd-docent moest zich inwerken in een nieuw vak en tevens werd van hem een promotie gevraagd. En dat terwijl uw gezondheid toen al niet optimaal was. In u is onze universiteitsgemeenschap veel gegeven. Het was een belangrijk terrein waarop u zich bewoog: u mocht de betrouwbare boodschap van het betrouwbare getuigenis van de Schriften, en van het Nieuwe Testament in het bijzonder, door-

geven. Dit getuigenis is overigens niet onaangetast. Doorgeven of opgeven – dat was en is de keus. Het is niet onduidelijk wat op uw hart lag...

Nog een toespraak volgde. Nu van de rector van de TUA, prof. dr. H.G.L. Peels. Een nieuwtestamenticus met speciale aandacht voor het Lukaanse gedachtegoed, met gebleven kerkhistorische interesse, met kennis van de financieel-economische problematiek, en tevens iemand die door zijn publicaties over schepping en milieu de aandacht trok – zo typeerde hij zijn scheidende broeder. Prof. Peels typeerde zijn collega met drie woorden. Allereerst ‘bescheiden’. Een doorwrochte lezing heette bij hem: een paar gedachten of enkele lijnen. Vervolgens ‘enthousiast’. Verbaal en non-verbaal bleek u verre van afstandelijk met de stof bezig te zijn. Ten derde ‘vriendelijk’. U had veel aandacht voor en betrokkenheid op de studenten. U en uw vrouw zijn bij de studenten geliefd.

Als tenslotte prof. Hofman het woord krijgt, en hij op de afgelegde zeventien jaren terugkijkt, typeert hij deze als boeiend en vermoeiend. Maar het was wel

de moeite waard. Dankbaarheid vanwege de trouw van de Heere overheersen bij hem en zijn vrouw. Veel liefde van en meeleven vanuit de kerken hebben ze ervaren. Hij weet zich bevestigd in de overtuiging dat de band tussen kerk en opleiding het waard zijn blijvend te koesteren. Centraal in zijn bezinning op de inhoud van het Nieuwe Testament was voor hem zowel de rijkdom als de reikwijdte van Gods heilsplan in Christus Jezus. Deze twee wezenselementen van Gods heilsopenbaring mogen niet van elkaar worden losgemaakt. Heilsorde en heilsgeschiedenis horen bij elkaar om iets te verstaan van de breedte en de lengte, de diepte en de hoogte van de liefde van Christus die de kennis te boven gaat. Bij alle vragen rond dit vervroegde afscheid blijft de belijdenis van mijn vrouw en mij: “de Heere is goed!”

De synode vergaderde ’s middags opnieuw in comité korte tijd. Ook nu werd de synode provisorisch gesloten. Dat betekent dat er nog minstens een zitting volgen zal.

J.M.J. Kieviet

Maar u, prof. Hofman, heeft er destijds een roeping door de Heere in gehoord.

Boekbesprekingen

Ds. H. Zweistra, De liefde is, gebonden, 126 blz., € 12,95, Uitgeverij Om Sions Wil, Gouda, ISBN 978-94-91586-06-4.

De auteur is predikant van de Hersteld Hervormde Kerk te Nederhemert. In het voorwoord schrijft hij dat er doorgaans te weinig tijd wordt genomen om zich rustig op het huwelijk voor te bereiden. Het uitgangspunt voor zijn boek is 1 Kor. 13. Daar wordt uitgebreid geschreven over de liefde. De schrijver trekt lijnen vanuit dit hoofdstuk naar de verkeringstijd van jonge mensen en geeft weer hoe de Heere denkt over huwelijk en seksualiteit. Het boek wil helpen de juiste omgang met elkaar te hebben in de verkeringstijd en ook in het huwelijk.

We lezen op bla. 73 “Een heel teer punt is hoe je elkaar ’s avonds verlaat. Jongelui, schaaft u er niet voor om Gods Woord te pakken en samen een stukje te lezen. Tijdens trouwgesprekken is het meer dan eens gebeurd dat jonge mensen mij spontaan vertelden dat ze de dag afsloten met Schriftlezing en gebed. O, wat is dat waardevol als je op zo’n wijze afscheid van elkaar neemt! Dat bindt werkelijk en dat geeft verdieping aan je verkering! Zij gaven het eerlijk toe tijdens het gesprek dat het niet meeviel om daarmee te beginnen. Er was eerst best enige schroom en zelfs verlegenheid; toch kwam het ervan en terugblikkend zeiden ze dat het hen voor veel zonden had bewaard.” De auteur waarschuwt

voor uitdagende, prikkelende kleding. Wat dit punt betreft willen we doorgeven wat we lezen op blz. 77 “Meisjes, kies een kledingstijl die de spotlust van de wereld niet oproept. Ik ben ervan overtuigd dat er een kledingstijl mogelijk is die je als meisje uit de sfeer van de erotiek weghaalt en toch niet ouderwets is. Sta daarnaar!”

Ds. W. Pieters, Een beschermend schild, gebonden, 122 blz., € 12,95, Uitgeverij om Sions Wil, Gouda, ISBN 978-94-91586-22-4.

De ondertitel luidt: ‘Over liefde en het zevende gebod.’ De auteur is predikant van de Hersteld Hervormde Kerk te Garderen. Hij gaat in op de vele facetten die te maken hebben met het zevende gebod. Het schild van het geloof is nodig om staande te blijven tegen alle aanvallen van de vorst der duisternis die op het terrein van het zevende gebod al veel slachtoffers heeft gemaakt. Alleen de vreze des Heeren doet wijken van het kwade. Dit geldt in de verkeringstijd en dit geldt ook van het huwelijk. De auteur stelt duidelijk dat geslachtsgemeenschap binnen het huwelijk hoort. We lezen dienaangaande op blz. 67 “Ik denk dat veel lezers het met mij eens zijn, maar ik weet ook dat het in de praktijk heel moeilijk is. En dat het misschien bijna niet plaatsvindt: van elkaar af te blijven op het terrein dat God alleen voor het huwelijk heeft bestemd. Daarom is het goed om samen te bidden, wanneer je verkering hebt, verloofd bent: Heere, bewaar ons om door te gaan in dit verkeerde spoor. En als je nog niet te ver bent gegaan, dat je bewaard zult blijven om over de door God gestelde grenzen te gaan. Dan mag je bidden: Heere, geef dat we elkaar rein uit Uw hand mogen ontvangen: deze vrouw, deze man, is mij door U gegeven. Voor de overheid, als dienaar van God, zweer je trouw totdat de dood jullie scheidt. Daarna mag je elkaar ontvangen zoals Adam Eva kreeg uit de hand van God: deze is di-maal vlees van mijn vlees en been van mijn gebeente.” Ook over homoseksualiteit en incest wordt geschreven. Lichaam en ziel die-

nen tempels van de Heilige Geest te zijn. Op blz. 107 pleit de auteur ervoor dat meisjes in soortgelijke kleding zwemmen als moslim-meisjes doen: op een kuise manier. “Zij kleden zich tot en met in het zwembad zo dat zij kuis zijn. Het kan dus blijkbaar wel.” Het boekje biedt veel stof tot overdenking, zelfonderzoek en opscherping als het gaat over het zevende gebod.

R. Hoogerwerf-Holleman, Gods Woord houdt stand, gebonden, 122 blz., € 14,95, Uitgeverij ‘de Rams-boorn’ Goes, ISBN 9789461150493.

Dit boek verschijnt als nr. 11 in de historische jeugdserie. Het boek gaat over de strijd tussen Gomaristen en Arminianen tijdens het Twaalfjarig Bestand (1609-1621). Een rijke boer in Hilligersberg (vlak bij Rotterdam) is remonstrant. Hij heeft twee knechten die contra-remonstrant zijn. De vrouw van de boer wordt door een gesprek met één van de knechten een volgeling van Gomar. Wanneer de raadspensionaris Van Oldenbarnevelt waardgelders aanstelt om de contra-remonstranten te vervolgen ontslaat prins Maurits de waardgelders en sluit Van Oldenbarnevelt op in de gevangenis. Er wordt een Nationale Synode gehouden in Dordrecht (1618-1619). De vijf artikelen tegen de remonstranten worden opgesteld en aangenomen en het besluit tot het opnieuw vertalen van de Bijbel uit de grondtalen wordt genomen. We hopen dat de jeugd dit boek zal lezen en daardoor enig zicht zal krijgen op de strijd die in het verleden is gevoerd tussen Gomaristen en Arminianen en daar lering uit mag trekken voor onze tijd, want het remonstrantisme is helaas nog niet uitgestorven, de inhoud van de Dordtse Leerregels is nog volop actueel.

Isaac Ambrosius, Zijn leven afgelegd, paperback, 103 blz., € 9,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-90-336-09947.

Dit boekje bevat 49 meditatie over het lijden en sterven van Christus. Het kan gelezen worden tijdens de zeven lijdensweken. In de meditatie 1 t/m 30 wordt het lijden van Christus op de voet ge-

volgd. In de meditatie 31 t/m 49 gaat het vooral over het nut van het lijden en sterven van Christus. De meditatie is samengesteld door J. Kranendonk-Gijssen aan de hand van het bekende boek ‘Het zien op Jezus’ van Isaac Ambrosius. Meditatie 45 gaat over het zich verblijden in Jezus. We lezen op blz. 95 “Ik wil u enkele tegenwerpingen van twijfelende zielen voorstellen. Zie of Christus’ dood niet genoeg zal zijn om die alle te beantwoorden en te ontknopen. De een roept: ‘O, ik weet niet wat er nog van mij zal worden. Mijn zonde is steeds vóór mij. Tegen U, U alleen heb ik gezondigd en gedaan dat kwaad is in Uw ogen’ (Psalm 51: 5,6). Laat het zo zijn, maar het bloed van Christus is een geopende fontein tegen de zonde en tegen de onreinigheid (Zach. 13:10). In Hem hebben wij de verlossing door Zijn bloed, namelijk de vergeving der misdaden (Ef. 1:7). Een ander roept: Och, ik weet niet wat er nog van mij zal worden. De wet is mijn vijand. Ik heb de wet overtreden. Een ieder die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, die is vervloekt. Spreek zo niet, want door Christus’ dood is de wet verbroken en is de vloek weggenomen. Paulus getuigt: ‘Christus heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons’ (Gal. 3:13). Christus is een vloek voor ons geworden. Buiten Christus bent u onder de wet. Als u maar het minste overtreedt, zult u voor eeuwig verloren gaan. Maar in Christus’ bloed bent u van de straf verlost. ‘Er is geen verdoemenis voor degenen die in Christus zijn.’ De wet is voldaan, en het handschrift is door onze Borg Christus tenietgedaan. Wat een troost!” Ik hoop dat het lezen van deze meditatie mag brengen tot het lezen van het boek van Isaac Ambrosius ‘Het zien op Jezus.’

Ds. W. Silfhout, Verdrukt maar niet verdreven, paperback. 160 blz., €9,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-90-336-89994.

De auteur is predikant van de gereformeerde gemeente te Capelle aan den IJssel. De ondertitel van het boek luidt: ‘De roeping van

de kerk in tijden van tegenwind.' Dit boek is het zesde deel in de serie WeerWoord en een vervolg op Tegendraads bij tegenwind. De plaats van de kerk in een seculiere samenleving (2012). In onze tijd zijn christenen een slinkende minderheid geworden. De kerk is min of meer naar de rand van de samenleving gedrongen. Dit boek gaat in op de vraag hoe de kerk in deze tijd vorm dient te geven aan de verkondiging van Gods Woord en aan het diaconaat. De volgende vraag wordt met nadruk aan de orde gesteld: 'Wat is de persoonlijke roeping van de leden van de christelijke gemeente in deze tijd?' De zorg voor armen en behoeftigen heeft de overheid aan zich getrokken. Onder de per 1 januari 2007 in werking getreden Wet Maatschappelijk Ondersteuning is er weer meer ruimte gekomen voor de kerk om de taak van de barmhertigheid gestalte te geven, ook naar buiten toe. Plaatselijke overheden geven aan de kerken de ruimte om deel te nemen aan het geheel van de sociale taak van de overheid. Afstemming tussen overheid en diaconie is belangrijk. Hier liggen nieuwe kansen en opdrachten voor de kerk: we hebben immers te maken met een terugtrekkende overheid. We gaan van verzorgingsstaat naar participatiemaatschappij. We worden omringd door modern heiden- dom. Leesbare brieven zijn nodig, zo stelt de schrijver op blz. 111. Hij stelt de vraag of mensen nog kunnen zien hoe goed het is om God te dienen. Terecht wordt de aandacht gevestigd op het gezin als hoeksteen van de maatschap- pij. We besluiten met enkele regels uit het slot van het boek. We lezen op blz. 155 "De kerk van de toekomst zal in leer en leven

onverkort moeten vasthouden aan Gods Woord en de gereformeerde belijdenis. 'Tot de wet en tot de getuigenis; zo zij niet spreken naar dit woord, het zal zijn, dat zij geen dageraad zullen heb- ben' (Jesaja 8:20). Onze vaders hebben goed en bloed over gehad voor de leer die naar de godzalig- heid is. De belijdenisgeschriften leggen daarvan getuigenis af. Al kunnen zij niet op één lijn worden gesteld met de Schrift, toch zijn ze daarin gefundeerd. De kerk vindt daarin voldoende om de leer aan het volgende geslacht over te dragen, om zich tegen dwalingen te verweren en om duidelijk te maken wat zij op grond van Gods Woord gelooft." De kerk van de toekomst zal verdrukking kennen, maar mag uitzien naar de dag van de wederkomst. Dan zal de verlos- sing volkomen zijn en de wraak van God zal ten volle realiteit zijn voor de goddelozen.

VAN STAVEREN

Begravenisverzorging

Sumatrastraat 11
2405 EM Alphen aan den Rijn

**Dag en nacht bereikbaar
en in elke regio**

(0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begravenissen

Bestel vrijblijvend het boekje "Mijn laatste wens"
www.vanstaverenbegravenisverzorging.nl

Steun het evangelisatiewerk in Gent

en bestel uw boeken bij ons.

Uw bestelling ontvangt u binnen twee dagen thuis.

Email:

webwinkel@evangelischcentrum.be

Telefoon (0032)92230560

REIZEN MET GESCHIEDENIS

**5-daagse reis
Normandië**
(70 jaar na dato)
vertrek 21 juli

o.l.v. Cees
van den
Bovenkamp

**12-daagse
kerk-
historische
reis Schotland**
vertrek
18 augustus

o.l.v. Wim Kolijn

**12-daagse reis
Polen/Tsjechië**
(met veel aandacht
voor WOII)
vertrek 30 juni

o.l.v. Cees
van den
Bovenkamp

Reisgids 2014 is uit!

Wij factureren pas als de reis vertrekgarantie heeft.
Zoals u gewend bent bij ons, entreegelden/excursiegelden inbegrepen.

Margrietstraat 30, 4401 EZ Yerseke
Tel. 0113-573681 | Mob. 06-22296733
info@burgtours.nl | www.burgtours.nl

*Rust en ontspanning in de prachtige
Vulkaaneifel!*

(dichtbij Friedensstimme-gemeente)

Ruime appartementen te huur

Inl.: 0049-6594258990 en www.huizesolagratia.nl

Colofon

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk.
Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren, Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopij voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:
Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. Telefoon: 0184-669116. Fax: 084-2220131. Email: pand@solcon.nl
NL37 INGB 0000 7043 50 t.n.v. Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk. Abonnementprijs € 17,50 per jaar.
Abonnementprijs voor de Verenigde Staten en Canada 17 dollar per jaar. Advertentietarieven op aanvraag.

ISSN nummer: 0166 - 4646

8 maart
Open
dag

To teach is to
touch a heart

Heb jij iets met onderwijs of opvoeding?
Wil je daarvoor een (top)opleiding volgen,
of je juist verder professionaliseren?
Dan moet je zeker op onze **open dag**
van zaterdag 8 maart komen.

Driestar hogeschool

Driestar educatie

Kijk voor meer info op
[**www.driestar-hogeschool.nl/**](http://www.driestar-hogeschool.nl/)
opendag